

Új nevezés az irodalom piraeusi fáklyaversenyében

SZÉNÁSI ZOLTÁN

Megjegyzések Babits és az irodalmi konzervativizmus kérdéséhez

1975-ben született. Irodalomtörténész, kritikus, az Új Forrás szerkesztője, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. Legutóbbi írását 2016. 7. számunkban közzétettük.

¹Erről bővebben lásd Szénási Zoltán: „Az irodalom hajdani bakói és koronaőrei”. *A Nyugat és A Holnap fogadtatása, különös tekintettel a konzervatív kritikára*. *Literatura*, 2013/1. 3–26.

²Vö. Fried István: *Babits és a konzervatív kritika*. *Tisztatáj*, 2008/11. 60–73.

³Babits levele Kosztolányi Dezsőnek (1906. február 21–22.). In: *Babits Mihály levelezése 1890–1906*. (S. a. r. Zsoldos Sándor.) *Historia Litteraria Alapítvány – Korona*, Budapest, 1998, 193–199.

⁴Vö. Róna Judit: *Nap nap után. Babits Mihály életének kronoló-*

Babits és az irodalmi konzervativizmus viszonyának vizsgálata legalább két kérdésirányba indítható gondolatmenetet implicál. Az egyik: Babits műveinek népnemzeti tradicionalista, majd konzervatív kritikai recepciója *A Holnap* antológiák heves vitáitól kezdve¹ a Dante-fordítások méltatásán át a kései versek fogadtatásáig.² A másik kérdésirány közvetlenül Babits konzervativizmusára irányul, mely az előbbtől nem egészen független és korántsem újszerű kérdésfelvetést jelent. Közismert Babits első, negatív reakciója Ady *Új versek* kötetére Kosztolányinak írt 1906-os levelében,³ vagy utalhatunk arra az elkedvetlenedésre, melyet az váltott ki, hogy *A Holnap* antológia megjelenése után Rákosi és Gyulai, általa „megbecsült kiváló emberek” szemében az ő versei lettek a „botránykő”.⁴ Ignóus 1915-ben Rákosival szemben úgy védelmezi költőtársát, hogy kijelenti róla: „Babits az a fajta művész és költő, kit irodalmibb közvéleményű hazákban sietve reklamálna magának az akadémizmus, a művészi konzervativizmus.”⁵ Egy 1928-as interjúban világnézeti konzervativizmusának kialakulását Babits az egyetem elvégzése utáni évekre datálja,⁶ mégis a századelő magyar irodalmi modernségének rövid időn belül meghatározó alakjává vált. Ezt az ellentmondást tovább árnyalja, hogy a világháború évei alatt a Szekfű Gyulát ért támadások után nemcsak arra mutatkozott törekvés, hogy a konzervatív oldal fiatal tudósait megnyerjék a Nyugat számára, hanem felmerült annak a lehetősége is, hogy a reformkonzervatív fiatalok Schöppflinnel és Babitscsal kiegészülve a korabeli, ideológiai két táborra osztott irodalmi és tudományos mezőben egy harmadik csoportosulást hozzanak létre. Szekfűnek ez a terve Horváth János ellenállásán bukott meg, de később, a két világháború között a regnáló keresztény-konzervatív politikai kurzus által támogatott irodalmi lap, a Napkelet szerkesztői már hiába próbálták megnyerni munkatársuknak Babitsot. „A költő konzervatív!” — kiált fel 1919-ben megjelent nevezetes, *Magyar költő kilencszáztizenkilencben* című esszéjében Babits,⁷ s kérdés, hogy életművét tekintve feloldható-e az az ellentmondás, mely alapvetően konzervatív emberi, költői attitűdje és az intézményesülő művészeti modernsége belül elfoglalt helye között feszül. Meglehet

giája 1909–1914.
MTA BTK ITI – Balassi,
Budapest, 2013, 34.

⁵Ignotus: *Spécik*. In:
A vádlott: Babits Mihály.
Dokumentumok,
1915–1920. (Szerk.
Téglás János.) Universitas,
Budapest, 1996, 82.

⁶A jubiláns Babits Mihály
elmondja, hogyan lett
költővé ő, aki valamikor
„undorodott a versírástól”.
In Babits Mihály:
„Itt a halk és komoly
beszéd ideje”. Interjúk,
nyilatkozatok, vallomások.
(Szerk. Téglás János.)
Pauz-Westermann,
Celdömölk, 1997, 229.

⁷Babits Mihály:
Magyar költő kilencszáz-
tizenkilencben. Nyugat,
1919/14–15. 927.

⁸Tverdotá György:
A modernség-fogalom
változásai a húszas évek
költészetében. In: „de nem
felelnek, úgy felelnek”.
A magyar líra a húszas-
harmincas évek fordulóján.
(Szerk. Kabdebó Lóránt,
Kulcsár Szabó Ernő.)
Janus Pannonius
Egyetemi Kiadó,
Pécs, 1992, 172.

⁹Vö. Kulcsár Szabó Ernő:
A Nyugat kultúrafogalma
és kulturális orientációja.
In: *A Nyugat népe*.
(Szerk. Angyalosi Gergely,
E. Csorba Csilla, Kulcsár

azonban, hogy elsődleges feladatunk nem annak eldöntése, hogy Babits konzervatív vagy modern volt-e, hanem éppen ennek a (látszólagos) paradoxonnak a megértése.⁸ Ami egyben azt is jelenti, hogy a kérdés tárgyalása során nem tekinthetünk el a századelő irodalmi modernségének alakulását meghatározó (s részben a jelenség paradoxitását eredményező) történeti kontextusoktól sem.

Ez a kérdés azért is lényeges, mivel — az utóbbi egy-két évtized recepcióját tekintve — a Nyugat meghatározó szerzője- és szerkesztőjeként Babits modernségének határai mintha egybeesnének a folyóirat modernségének határaival, de legalábbis mintha kijelölnék azt.⁹ Gintli Tibor a Babits-életmű leértékelését, a költőnek tulajdonított konzervativizmust a művekben megmutatkozó hagyománytudat vélt avíttóságával hozza összefüggésbe, s a költői életmű újraolvasása során ezzel szemben érvel Babits tradíciófogalmának nyitottsága, dinamizmusa mellett.¹⁰ Babits és az irodalmi konzervativizmus viszonyának megítélése szempontjából ez — a másik oldalról nézve — azért is kulcsfontosságú kérdés, mivel a századelő népnemzeti tradicionalizmusa és a belőle kialakuló konzervativizmus¹¹ egyik kulcsfogalma éppen a hagyomány.

Nem állítom, hogy Babits hagyománytudata és modernségfelfogása pályája során ne változott volna, nyilvánvaló ugyanis, hogy a *Levelek Iris koszorújából* „dinamikus tradíciófogalma”¹² és — például — *Az írástudók árulása* című esszé értelmiségi szerepértelmezése között a műfaji különbségek implikálta eltéréseken túl is jelentős világszemléleti különbség mutatkozik, utóbbi szemléletmódját bizonyos értelemben okkal nevezhetjük akár konzervatívnak is. Babits tízes évekbeli hagyományértelmezését az alábbiakban Kassák avantgárd mozgalmának recepcióján, a *Ma, holnap és irodalom* című esszé értelmezésének segítségével kívánom leírni.

Babits és Kassák vitáját számtalan tanulmány vizsgálta már, s ezek konklúzióira hagyatkozva tulajdonképpen rövidre is zárhatjuk Babits és a konzervativizmus kérdésének tárgyalását. „Az avantgárdnak efféle értelmezése — állapítja meg a korai magyar avantgádról írt könyvében Kálmán C. György —, amely tehát kontinuitásba ágyazza bele a szándéka szerint újat, meglepetést, szakítást (vagyis diszkontinuitást) hozó áramlatot, tipikusan a konzervatív értelmezői közösség sajátja.”¹³ Mindez ráadásul nemcsak Babitsnak a hagyománytörténés megszakítatlan folytonosságáról vallott nézeteivel, hanem kritikájának retorikájával és érveléstechnikájával is alátámasztható. A Tett avantgárd esztétikai újításainak, hagyománytagadásának jelentőségét Babits úgy igyekszik relativizálni, hogy a szabadvers-forma alkalmazásán keresztül évszázados tradícióba helyezi bele az avantgárd (látszólagos) formabontását. Ugyanazt teszi ekkor Babits, mint 1909-es *Ady és a legújabb magyar líra* című tanulmányában Horváth János, aki a századelő modern magyar irodalmának előzményét a romantikában jelöli ki. A különbség az a két hagyományrekonstrukció között, hogy amíg Horváth Ady és a

Szabó Ernő, Tverdota György.) PIM, Budapest, 2009, 9–23. Illetve: Kenyeres Zoltán: *Babits és a metafizikus hagyomány*. In uő.: *Korok, pályák, művek. Válogatott tanulmányok*. Akadémiai, Budapest, 2004, 205.

¹⁰Gintli Tibor: *A Babits-líra viszonya a modernséghez*. In uő.: *Irodalmi kalandtúra. Válogatott tanulmányok*. Magyar Irodalomtörténeti Társaság, Budapest, 2013, 82–91.

¹¹A korabeli fogalomhasználat és a szakirodalom bevett terminusaival ellentétben én elkülönítem egymástól a népnemzeti tradicionalizmust és a konzervativizmust. A kettő közötti genetikus kapcsolatot fenntartva előbbibe sorolom mindenekelőtt Gyulait, Beöthyt és a korabeli hivatalos irodalmiság szereplőit. Ők a 19. századi gyökerű nemzeti irodalom eszméjét őrizték, s irodalmi praxisukat – bár reagáltak az új irodalmi jelenségekre is – a századelő esztétikai modernsége gyakorlatilag érintetlenül hagyta. A másik csoportba azokat (mindenekelőtt Horváth Jánost és később Szekfű Gyulát, a Napkeletet stb.) sorolom, akik komolyan számot vetettek a modern-

Nyugat előzményét abba a hagyománytörténeti ívbe helyezi, mely az ő irodalomfelfogása szerint elkülönül (s ezért eleve kevésbé értékes) a nemzeti klasszicizmus csúcsát jelentő életművektől (mindegyik Aranyétól), addig Babits azt a hagyománysort (Szent Ferentől kezdve Walt Whitmanig, és Vajda Pétertől Petőfi át Jókaiig), melyet a szabadvers-forma történeti áttekintésével felvázol, egyáltalán nem minősíti negatívan, ő pusztán az avantgárd formabontás jelentőségét kívánja relativizálni. Éppen a saját hagyományuk nem ismeretét kifogásolja Babits, műveik esztétikai deficitjét is ebben a tudatlanságban látja, s ezért minősíti az avantgárd irodalmi törekvéseket anarchiának. Így merül fel az érthetlenség (korábbi szintén ismerős) vádja is, de az avantgárd irodalom számára idegen nyelvezetét — csakúgy, mint néhány évvel korábban Gyulai Pál Ady költészetét — Babits is modorosnak, affektáltnak érzékeli. *A Holnap* antológia recepciójának egyik főmotívuma volt az Ady leválasztására való törekvés az epigonok minősített fiatalabb költőtársakról. Hasonló gesztus sejlik fel abban, ahogy — A Tett költői közül kizárólag őt néven nevezve — Babits kifogásai ellenére is Kassákot méltatja: „egyedül Kassák egyéniségét látom a szabad vers formáiba erőltetés nélkül beilleszkedőnek”.¹⁴

A Babits-kritika nyelvezetének metaforikája szintén sok szempontból emlékeztet a Nyugatot bíráló népnemzeti tradicionalizmus beszédmódjára. Esetenként a Rákosi Jenőt idéző gúny („A Tett lehet egy Herkules bölcsője, de lehet csak néhány kérész tócsaágya is.”¹⁵) és egyfajta felsőbbbségtudat sem áll távol tőle („Nem látszik talán még érettnak az új nemzedék komoly kritikára. De a komoly kritika, az érdeklődés melege maga érlel — és dicsérni bűn talán, de megérteni kötelesség. Túlzott megbecsülés-e a gazos ágyásnak a kertész gyomláló munkája?”¹⁶), de mélyebb gondolkodásmódbeli összefüggésekre utalnak azok az organikus természeti képek — erre vonatkozik Kálmán C. fentebb idézett megállapítása is —, melyek az irodalmat élő szervezetként szemléltetik: „az irodalom, mint emberi jelenség, élő szervezet, s folyton újul ugyan, mint élő szervezet, de újulása szükségképpen folytonos, mint az emberi testé, sohasem ugorhat ki egyszerre önmagából!”¹⁷ Miközben tehát Babits kijelenti, hogy a „Nyugat önnön hagyományai ellen vétene”,¹⁸ ha nem figyelne oda a fiatalabb generációra, addig a legújabb irodalom recepcióját — első olvasatra úgy tűnik legalábbis — a konzervatív kritika nyelvezetével és érvekészletével hajtja végre. Nem meglepő tehát Zolnai Béla megállapítása, aki a konzervatív irodalomkritika részéről tette mérlegre Kassáké mozgalomát: „Érdekes volt látni — írja Zolnai —, hogy a *Nyugat*, mely tizedik évfolyamába lépve az egykor forradalmi lapból általában komoly hangú és lehiggadt szemlévé érlelődött, most ugyanazokkal a vádakkal illeti az új fiatalokat, aminő vádak annak idején magát a *Nyugat*-ot is nem méltatlanul érték.”¹⁹

Van-e mégis különbség Babits hagyományfogalma és a népnemzeti tradicionalizmus, valamint a konzervativizmus tradíciófogalma

ség társadalmi és kulturális jelenségeivel, és saját konzervatív világszemléletüket tudatosan arra reagálva, azzal szemben alakították ki.

¹²Uo. 83.

¹³Kálmán C. György: *Élharcok és arcélek. A korai magyar avantgárd költészet és kánon.* Balassi, Budapest, 2008, 255.

¹⁴Babits Mihály: *Ma, holnap és irodalom.* Nyugat, 1916/17. 336.

¹⁵Uo. 330.

¹⁶Uo.

¹⁷Uo. 333.

¹⁸Uo. 329.

¹⁹Zolnai Béla: „Új irodalom”. It, 1917, 371. [Kiemelés az eredetiben.] Nem ok nélkül állapítja meg Derék Pál azt sem, hogy Zolnai kritikájában lényegében Babits gondolatmenetét követi, lásd Derék Pál: *Az esztétizmus és az avantgárd vitája a magyar irodalomban (1916–1917).* ItK, 1989/1–2. 75–77.

²⁰Kappanyos András: *A Nyugat és az avantgárd.* In: *A Nyugat népe,* i. m. 200.

között? Először is: lényeges eltérés mutatkozik a Nyugat és *A Holnap* körüli viták és Babits-kritikájának kontextusa között. A századelő hivatalos irodalomkritikája jellemzően politikai összefüggésbe helyezte az új irodalmi jelenségeket, a fiatalokra mint legyőzendő ellenfélre tekintett, vagy legalábbis olyanokra, akik azt a kozmopolita, dekadens irányt képviselik, mely a magyar irodalomban, annak nemzeti jellegénél fogva, idővel szükségszerűen el fog halni. Ezzel szemben a Nyugat és Kassákék avantgárd mozgalma között egyszerre volt szövetségi és versenytársi a viszony, de „a szövetségi és versenytársi gesztusokat is mindig áthatotta az a mindmáig érvényes közmegegyezés, hogy a *Nyugat* az idősebb és elismertebb testvér.”²⁰ Pontosan ez mutatkozik meg abban, ahogy Babits saját befogadói pozícióját kijelöli a „hivatalos kritika” és a legújabb nemzedék között, s megállapítja, hogy saját generációja egyik oldalról sem számíthat megértésre, mivel ők a hivatalosság szemében „éretlen forradalmárok”, míg a fiatalabbak számára „mereven elzárkózó, megcsontosodott arrivék”.²¹

A másik lényegesebb különbség a hagyományhoz való viszonyban ragadható meg. Annak ellenére, hogy a hivatalos irodalom a Nyugat jelentkezésében is a nemzeti hagyományok megtagadását látta, a lap a századelőn saját kánonjának kijelölése során jellemzően nem a hagyomány radikális megszakítására vagy a kanonizált szerzők névsorának átírására törekedett. A rég- és közelmúlt irodalomtörténetéből nem kívánt addig ismeretlen szerzőket felfedezni, sem addig nagyra becsült írókat, költőket kitörölni. A kánonon belüli rangsor megváltoztatására azonban találunk példát, s arra is, hogy a kánonrevízió kérdésében megoszlott az egyes nyugatos szerzők véleménye is. Általában elmondható, hogy a Nyugat szerzői a kanonizált életműveken belüli (tematikus, poétikai, műfaji stb.) hangsúlyok áthelyezésére tettek kísérletet — a legismertebb példa erre a kései Vörösmarty felértékelése²² — azzal a céllal, hogy saját irodalmi pozíciójukat és gyakorlatukat az irodalmi hagyomány felől is megerősítsék és igazolják.

A Tettben megjelent alkotásokat olvasva Babits talán több okkal feltételezhetette a hagyománytagadás szándékát, mint pár évvel korábban a Kisfaludy Társaság elnöki székéből Beöthy a Nyugat kapcsán, de mindkét esetben saját tradíciófogalmukra épülő irodalomkoncepciójuk határai jelölték ki a befogadás korlátait. A népnemzeti tradicionalizmus irodalomképeinek meghatározó karakterjegyét az Arany és Petőfi költészetéből kivont idealizált népiesség adta, Babits jóval összetettebb tradíciófogalma viszont egy „arisztokratiкус” irodalomfelfogást volt hivatva megalapozni. Az ő értelmezése szerint a művésznak tudatában kell lennie, hogy a hagyomány megelőzi a művészetet, az alkotótevékenység („komponálás”) a tradíción végrehajtott munka, egyfajta (kötött) asszociációs játék az öröklött kulturális javakkal. Babits analógiája a nyelv használata: ahogy a nyelvet működtető konvenciók elsajátítása garantálja a

²¹Babits: *Ma, holnap és irodalom*, i. m. 329.

²²Vö. Szénási Zoltán: *A vén cigány – irodalom-történeti fénytörésekben*. In uő.: *Örökkék ég alatt. Tanulmányok*. Savaria University Press, Szombathely, 2016, 19–31. Különösen: 24–29.

²³Babits: *Ma, holnap és irodalom*, i. m. 337.

²⁴Vö. Derék: i. m. 68.

²⁵Rába György: *Babits Mihály*. Gondolat, Budapest, 1983, 163.

²⁶Babits Mihály: *Magyar irodalom*. In uő.: *Esszék, tanulmányok*. (S. a. r. Belia György.) Szépirodalmi, Budapest, 1978, 368.

kommunikáció sikerességét, éppúgy a műalkotás „üzenete” azáltal juthat el befogadójához, hogy a művész és a műalkotás szemlélője ismerik, értik a műalkotást strukturáló szabályrendszert. Babits esztétikája azonban nem a tradíció másolására épül, miként a népnemzeti epigonizmusé, hanem — éppen az asszociációs játék artisztikuma révén — eleve feltételezi a jelhasználatot szabályozó konvenciók és a jelkészlet állandó megújítását. A nyelv működésére történő hivatkozás tehát több is, mint analógia, mivel az irodalom szempontjából az elsődleges médiumról van szó. A hagyományokkal való radikális szakítás az irodalomban éppen azért volt elfogadhatatlan Babits számára, mivel a jelhasználati konvenciókat (tudatosan vagy éppen tudatlanságból) leromboló szöveg a hagyományt innovatíván újraírta, de saját előzményeire is reflektáló írásmű helyett érthetetlen és befogadhatatlan nyelvi káoszt hoz létre. „A Tett íróinál még kísérlete sincs a komponálás valamely új módjának, a stíl valamely új tempójának, egy-egy bizarr ötlet, a futuristák legüresebb külsőségeinek esetlen utánzása, a grammatikának és értelmességnek némi, nagyon is erőltetett és kevésbé következetes fumigálása, a mondanivaló szándékos és okatlan komplikálása (naiv fiatal íróknál gyakori szenvelgés), ennyi az egész stíljújtás.”²³ Ez pedig nemcsak kevés volt Babits számára, de az ő poétikájának keretei között művészi alkotásnak is csak kivételes esetekben (például Kassák kiérlelt szabad verseiben) minősült.²⁴

Ahhoz, hogy Babits irodalomszemléletét még világosabban elkülönítsük a századforduló népnemzeti tradicionalizmusától és Horváth János önelvű magyar irodalomtörténeti modelljétől, érdemes idézni az 1913-as datálású, de csak 1917-ben megjelent *Magyar irodalom* című esszét. Ebben az írásában, melyet Rába György Babits-monográfiájában a *Ma, holnap és irodalom* előzményének tekint,²⁵ Babits arra vállalkozik, hogy a magyar irodalmat elhelyezze a világ-irodalomban, azaz megpróbálja kijelölni helyét és értékét az európai irodalomon belül. A világirodalom egysége kapcsán egy organikus természeti metaforába ágyazva fejt ki a tradíció jelentőségét: „S ez valóban egység volt, egységes szervezet, ahol minden rostot táplált, minden ágat szívósan együvé tartott, minden pórusba beszívárgott, mint a fának éltető nedvessége, az ős földből szüntelen étellel ömölve, s ott fönn ezer színné, formává idomulva az, ami minden kultúrának összetartó lelke, keringő vére, eleven egysége: a tradíció, egy közös hagyomány.”²⁶ A magyar irodalmat Babits az írásbeliség kialakulása óta az európai irodalommal és hagyománytörténettel szerves és kizakíthatatlan egységben lévőnek látja, a nemzeti karakter és az európaiság kérdésével kapcsolatban pedig később hozza a következőt: „Az egész magyar irodalom történetén két irány vonul végig: az egyik a nemzeti vonások konzervatív megőrzésére és kifejezésére törekvő, minden nyugati hatástól dacosan elzárkózó; a másik ezt az elzárkózást megvető és gúnyoló, európai minták szerint forradalmian újító. S miként a nemzeti karakter megőrzése (...)

az egész irodalom feladata, az európai érdekre való törekvés pedig az egyes alkotásoké: akként valóban az irodalmi közvélemény óvta rendesen a nemzeti irány zászlaját, míg az egyesek, a zseniális kiválók törekedtek az európai szellem irányában újítani.”²⁷ Ebben a kétosztatú irodalmi mezőben a Nyugat — és benne saját pozícióját — Babits a magyar irodalmat az európai tradíciótörténet keretében való megújítók köztes pozíciójában jelöli ki.

²⁸Derék: i. m. 66.

Babits tehát — miként Derék Pál is kiemeli²⁸ — nem szocialista eszmeisége miatt tekinti forradalminak Kassák körét, hanem az irodalmi alkotásaikban megmutatkozó hagyománytagadás miatt. Az az elvi alap, mellyel elítéli a háborút, s mely egyértelműen szembeállítja őket az olasz futuristákkal, Babits számára kifejezetten rokonszenves volt. A lényegi szemléleti különbség közöttük (ezt illusztrálja a „piraeusi fáklyaverseny” hasonlata is) a tradíció folytathatóságának, a hagyománytörténet folytonosságának kérdésében merül fel.

²⁹Szépál Árpád:
*Forradalmi művészet –
vagy pártművészet.*
In: *A vádlott:*
Babits Mihály, i. m. 305.

A távolság pontosan látható a másik irányból is: a Nyugatot en bloc konzervatívnak minősítő Szépál Árpád 1919. januári írásából, amelyben visszautal Babits évekkorábbi kritikájára is: „Mi nem Babitsék kezéből vesszük át a piraeusi fáklyát, hanem önmagunkat lobbantjuk fáklyának az emberiség elé. Mi nem vesszük át a Nyugat örökét. Semmiféle örököt rajtunk nyűgnek nem tűrünk. Tradíciókat nem ösmerünk, és tradíciókat nem csinálunk, de harcolunk a mindig haladottabb tartalomért.”²⁹ Már a futurizmus korai recepciójában³⁰ kirajzolódtak azok a korlátok, melyek Babits számára a sajátjánál radikálisabban újító esztétikai törekvések produktív befogadásának az akadályát jelentették. Még inkább láthatóvá válik mindez A Tett bírálata során, amikor már a Nyugat csaknem egy évtizedes múltat tudhat maga mögött, s ennek tudatában hivatkozhat Babits a lap „önnön hagyományaira”, s ez hagyománytudat fogalmazódik meg a *Magyar költő kilencszáztizenkilencben* című esszé

³⁰Babits Mihály:
Futurizmus. Nyugat,
1910/7. 487–488.

³¹Babits Mihály:
Magyar költő kilencszáztizenkilencben, i. m. 927.

³²Tverdota György:
*A hagyományörző
modernség születése.*
Literatura, 2014/2. 130.

imperatívuszában is: „Újíts: de ne rombolj!”³¹ Más lesz az irodalomtörténeti kontextus a 20-as–30-as években, amikor az eleve többarcú magyar irodalmi modernségen belül is hangsúlyosabbá válik az a meggyőződés, hogy — miként Tverdota György fogalmaz — a modernség összeegyeztethető a hagyományhoz való visszatéréssel,³² viszont az avantgárd poétikai törekvéseinek szintézisét is megfigyelhetjük a két világháború közötti időszak több költőjénél, s ez alól maga Babits sem tekinthető kivételnek.³³ Ebből a szempontból nézve pedig a Babits–Kassák-vitát mint a modernség önreflexív szembenállását érthetjük meg, melyben az önmagát már mint tradíciót és tekintélyt tételező esztétizáló modernség kerül szembe az avantgárd modernséggel.³⁴

³⁴Matei Calinescu:
Five Faces of Modernity:
Modernism, Avante-garde,
Decadence, Kitsch,
Postmodernism. Duke
University Press, 2003⁸, 10.